

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДААТГАЛЫН ГАЗАР

ДААТГАЛЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН 2009 ОНЫ САНХҮҮ, ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НЭГДСЭН ТАНИЛЦУУЛГА

ТАНИЛЦСАН:

ХОРООНЫ ДАРГА

Д. БАЯРСАЙХАН

ХОРООНЫ ГИШҮҮН

Б. ШАРАВСАМБУУ

ХОРООНЫ ГИШҮҮН

Д. ДҮГЭРЖАВ

АЖЛЫН АЛБАНЫ ДАРГА

Х. БУМ-ЭРДЭНЭ

ХЯНАСАН:

ДААТГАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА

С. ГАНБОЛД

ДААТГАЛЫН ГАЗРЫН ОРЛОГЧ ДАРГА

П. ЦЭРЭНДЭЖИД

БОЛОВСРУУЛСАН:

ДААТГАЛЫН ГАЗРЫН ХЯНАН ШАЛГАГЧ

Б. ОЮУНТУЯА

УЛААНБААТАР ХОТ
2010 ОН

ГАРЧИГ

I.	ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ	3
II.	ДААТГАГЧИЙН ХӨРӨНГӨ, ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ӨМЧ	4
III.	ДААТГАГЧ БОЛОН ДААТГАЛЫН МЭРГЭЖЛИЙН ОРОЛЦОГЧИЙН ОРЛОГО	8
IV.	ДААТГАЛЫН НӨХӨН ТӨЛБӨР	12
V.	ДААТГАЛЫН ХОХИРОЛ НӨХӨЛТИЙН ТҮВШИН	14
VI.	АШИГТ АЖИЛЛАГАА	15
VII.	ДААТГАЛЫН НӨӨЦ САН	16
VIII.	ДАВХАР ДААТГАЛ	17
IX.	ДААТГУУЛАГЧДЫН ТОО	19
X.	ДҮГНЭЛТ	20

ДААТГАЛЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН 2009 ОНЫ САНХҮҮ, ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НЭГДСЭН ТАНИЛЦУУЛГА

I. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

2009 онд даатгалын зах зээл дээр 18 даатгалын компани, 129 даатгалын компанийн салбар, 1676 даатгалын төлөөлөгч, 5 даатгалын зуучлагч, 2 даатгалын хохирол үнэлэгч, 10 актуарч, нийт 1840 даатгалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид үйл ажиллагаа явуулсан дүнтэй байна (Хүснэгт-1).

Хүснэгт - 1

**Даатгалын зах зээл дээрх тусгай
зөвшөөрөл эзэмшигчид, тоогоор**

№		2006 он	2007 он	2008 он	2009 он
1	Даатгагч		15	16	18
2	Даатгалын компанийн салбар		91	120	129
3	Даатгалын төлөөлөгч		690	1 167	1 676
4	Даатгалын зуучлагч		2	4	5
5	Даатгалын хохирол үнэлэгч		-	-	2
6	Актуарч		-	9	10
	БҮГД		798	1 316	1 840

Тайлант онд “Нийслэл даатгал” ХХК, “Болор итгэл даатгал” ХХК-ийн даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг тус тус хүчингүй болгож, “Юу ай си даатгал” ХХК, “Соёмбо инк даатгал” ХХК, “Гранд ко даатгал” ХХК-иудад даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл шинээр олгосон байна.

График-1

Даатгалын зах зээл дээр үйл ажиллагаа явуулахаар тусгай зөвшөөрөл авсан хуулийн этгээд, хувь хүмүүсийн тоо 2007 оноос 2009 оны хооронд 2,3 дахин өссөн нь энэхүү зах зээл хэрхэн хурдацтай тэлж байгааг харуулж байна (График-1).

II. ДААТГАГЧИЙН ХӨРӨНГӨ, ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ӨМЧ

2009 оны байдлаар даатгалын зах зээл дээр урт хугацааны болон ердийн даатгалын үйл ажиллагаа явуулж буй даатгалын компаниудын нийт хөрөнгө 41,1 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх 2008 оныхоос 19,8 хувиар буюу 6,8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Даатгалын компаниудын нийт хөрөнгө нь 2003 онд 12,8 тэрбум төгрөг байсан бол 2005 онд 21,2 тэрбум төгрөг болон өсч, 2006 онд 20,8 тэрбум болон буурч байсан бол 2006 оноос хойш тасралтгүй өссөөр 2009 онд 41,1 тэрбум төгрөгт хүрч 2006 онтой харьцуулахад бараг 2,0 дахин өссөн байна (График-2).

График-2

2009 оны жилийн эцсийн байдлаар даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн 88,3 хувь нь эргэлтийн хөрөнгө, 11,7 хувь нь эргэлтийн бус хөрөнгө байсан байна. 2003 онд нийт хөрөнгийн 21,1 хувийг эргэлтийн бус хөрөнгө эзэлж байсан бол сүүлийн 6 жилийн хугацаанд нийт хөрөнгөн дэх эргэлтийн бус хөрөнгийн хувь тогтвортой буурсан байна (График-3).

Даатгагчдын нийт хөрөнгийн дийлэнх хэсгийг бүрдүүлж байгаа эргэлтийн хөрөнгийн бүтцийг сүүлийн 4 жилийн байдлаар харахад мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн хэмжээ хамгийн өндөр буюу дунджаар 68,7 хувь, богино хугацаат хөрөнгө оруулалт дунджаар 13,6 хувь, дансны авлага дунджаар 9,2 хувь, бусад эргэлтийн хөрөнгө дунджаар 8,6 хувь орчим байсан бөгөөд 2009 онд эргэлтийн хөрөнгөнд мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн хувь буурч харин богино хугацаат хөрөнгө оруулалтын хувь өссөн байна. Гэхдээ “богино хугацаат хөрөнгө оруулалт” гэдэг ойлголтонд 3 сараас дээш хугацаатай банкны хугацаат хадгаламжууд багтаж байгаа учраас эргэлтийн хөрөнгийн ихэнх хэсгийн үндсэндээ мөнгөн хөрөнгө бүрдүүлж байгаа юм (Хүснэгт-2).

Хүснэгт - 2

Эргэлтийн хөрөнгийн бүтэц

(сая төг)

Үзүүлэлтүүд	2006		2007		2008		2009	
	тоо	хувь	тоо	хувь	тоо	хувь	тоо	хувь
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	12 510.4	70.8	15 600.1	64.3	22 162.2	74.8	23 487.8	64.8
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт	1 749.9	9.9	3 065.4	12.6	2 862.2	9.7	7 967.8	22.0
Дансны авлага	1 747.0	9.9	1 979.8	8.2	2 476.0	8.4	3 754.2	10.4
Бусад эргэлтийн хөрөнгө	1 675.2	9.5	3 625.2	14.9	2 131.7	7.2	1 024.9	2.8
Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	17 682.5	100.0	24 270.5	100.0	29 632.1	100.0	36 234.7	100.0

Нийт хөрөнгөд эргэлтийн хөрөнгийн эзлэх хувь өндөр байгаагийн гол шалтгаан нь Хорооны 2008 оны 242 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Даатгагчийн дүрмийн сан болон нөөц сангаас хөрөнгө оруулалт хийхэд тавигдах шаардлага” журмаар дүрмийн болон нөөц сангийн хөрөнгийг мөнгө ба түүнтэй адилтгах хэлбэрээр байршуулах шаардлага давамгайлж байгаатай холбоотой байна. 2009 онд даатгалын зах зээл дээр үйл ажиллагаа явуулсан даатгалын компаниудыг хөрөнгийн хэмжээгээр жагсаахад “Монгол даатгал” ХХК 12,6 тэрбум төгрөгийн хөрөнгөтэй буюу нийт зах зээлийн 30,8 хувийг эзэлж даатгалын салбарыг нийт хөрөнгийн хэмжээгээрээ тэргүүлж байгаа бол “Юу ай си даатгал” ХХК 0,55 тэрбум төгрөгийн хөрөнгөтэйгээр нийт зах зээлийн 1,4 хувийг эзэлж байна (Хүснэгт-3).

Хүснэгт - 3

Даатгалын компаниудын хөрөнгийн хэмжээ

№	Даатгалын компанийн нэр	Нийт хөрөнгийн хэмжээ /сая.төг/	Эзлэх хувь
1	Монгол даатгал ХХК	12 640.0	30.8
2	Бодь даатгал ХХК	3 505.1	8.5
3	Прайм женерал даатгал ХХК	3 162.4	7.7
4	Миг даатгал ХХК	2 804.6	6.8
5	Практикал даатгал ХХК	2 662.5	6.5
6	Ард даатгал ХХК	2 310.7	5.6
7	Номин даатгал ХХК	2 171.2	5.3
8	Түшиг даатгал ХХК	1 728.1	4.2
9	УБ даатгал ХХК	1 306.3	3.2
10	Улаанбаатар хотын даатгал ХХК	1 293.7	3.2
11	Монгол траст холдинг даатгал ХХК	1 190.0	2.9
12	Нэйшнл лайф даатгал ХХК	1 135.7	2.8
13	Ган зам даатгал ХХК	1 101.0	2.7
14	Гранд ко даатгал ХХК	1 000.0	2.4
15	Мөнх даатгал ХХК	976.0	2.4
16	Жонон даатгал ХХК	929.7	2.3
17	Соёмбо инк даатгал ХХК	583.9	1.4
18	Юу ай си даатгал ХХК	554.9	1.4
	ДҮН (ердийн болон урт хугацааны даатгал)	41 055.8	100.0

Тайлант үеийн өмнөх онд “Монгол даатгал” ХХК нийт хөрөнгийн хэмжээгээрээ даатгалын зах зээлийн 34,5 хувийг эзэлж байсан бол 2009 онд 3,7 пунктээр буурсан нь бусад компаниудын үйл ажиллагаа идэвхжиж байгааг харуулж байна.

Даатгалын компаниудын нийт өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмчид даатгалын нөөц сан, эзэмшигчдийн өмч, өр төлбөрийн эзлэх хувь хэмжээг сүүлийн 4 жилийн байдлаар дүгнэж үзэхэд 2005-2007 онуудад эзэмшигчдийн өмч дунджаар 37,2 хувь, нөөцийн сан 56,7 хувь, нийт өр төлбөр 6,1 хувийг тус тус эзэлж байсан бол 2008 онд энэхүү бүтцэд нилээд өөрчлөлт гарч нөөцийн сан 43,8 хувь болж 18,9 пунктээр буурч, харин нийт өр төлбөр 18,9 пунктээр өссөн байна. Энэ нь Хорооны 2008 оны 241 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Даатгалын байгууллагын мэдээллийн сангийн журам”-ын хавсралтын дагуу орлогод тооцоогүй хураамжийн нөөцийн санг балансын нөөцийн сангийн хэсгээс хасч, өр төлбөр хэсэг дэх урьдчилж орсон орлогоор бүртгэх болсонтой холбоотой байсан. Энэхүү “Даатгалын байгууллагын мэдээллийн сангийн журам”-ыг сайжруулан боловсруулж “Даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн санхүүгийн нэмэлт тайлангийн агуулга, маягтыг тогтоох журам” болгон Хорооны 2009 оны 12 дугаар сарын 275 дугаар тогтоолоор баталсан. Шинээр боловсруулсан энэ журмын дагуу орлогод тооцоогүй хураамж нь балансын “нөөц сан” гэсэн үзүүлэлтэнд орохоор болсон учраас 2009 онд нийт өр төлбөр, эзэмшигчдийн өмчид өр төлбөрийн эзлэх хувь өмнөх онтой харьцуулахад огцом буурсан дүр зураг харагдаж байна (График-4).

График-4

Эзэмшигчдийн өмчийн нийт өр төлбөр, эзэмшигчдийн өмчид эзлэх хувь 2009 онд 33,9 хувь болж өмнөх 2008 оныхоос 2,9 пунктээр өссөн гол шалтгаан нь 2009 онд даатгалын 3 компани шинээр үүсгэн байгуулагдсан, үүнээс “Гранд ко даатгал” компани нь нэг тэрбум төгрөгийн дүрмийн сантайгаар үйл ажиллагаагаа эхлүүлсэнтэй холбоотой байна.

2008 онд даатгалын салбар 102,8 сая төгрөгийн хуримтлагдсан алдагдалтай ажиллаж байсан бол 2009 онд 1,8 тэрбум төгрөгийн хуримтлагдсан ашигтай ажилласан нь нийт эзэмшигчдийн өмчийн 12,8 хувийг эзэлж байна. Тайлант хугацаанд “Практикал даатгал” ХХК, “Бодь даатгал” ХХК, “Номин даатгал” ХХК, “Прайм женерал даатгал” ХХК, “Миг даатгал” ХХК,

“Улаанбаатар хотын даатгал” ХХК, “Ган зам даатгал” ХХК, “УБ даатгал” ХХК, “Монгол траст холдинг даатгал” ХХК, “Ард даатгал” ХХК, “Жонон даатгал” ХХК-иуд хуримтлагдсан ашигтай байж нийт 3,5 тэрбум төгрөгийн хуримтлагдсан ашиг хийсэн бол “Түшиг даатгал” ХХК, “Мөнх даатгал” ХХК, “Нэйшнл лайф даатгал” ХХК, “Монгол даатгал” ХХК, “Юу ай си даатгал” ХХК, “Соёмбо инк даатгал” ХХК-иуд хуримтлагдсан алдагдалтай байж нийт 1,7 тэрбум төгрөгийн хуримтлагдсан алдагдлыг бий болгосон байна (Хүснэгт-4).

Хүснэгт - 4

	2007 он		2008 он		2009 он	
	Тоо (сая төг)	эзлэх хувь	Тоо (сая төг)	эзлэх хувь	Тоо (сая төг)	эзлэх хувь
Эзэмшигчдийн өмч	9 111.6	103.4	10 732.9	101.0	12 141.6	87.2
Хуримтлагдсан ашиг (алдагдал)	- 303.4	- 3.4	- 102.8	- 1.0	1 779.0	12.8
Эзэмшигчдийн өмчийн дүн	8 808.2	100.0	10 630.1	100.0	13 920.6	100.0

III. ДААТГАГЧ БОЛОН ДААТГАЛЫН МЭРГЭЖЛИЙН ОРОЛЦОГЧИЙН ОРЛОГО

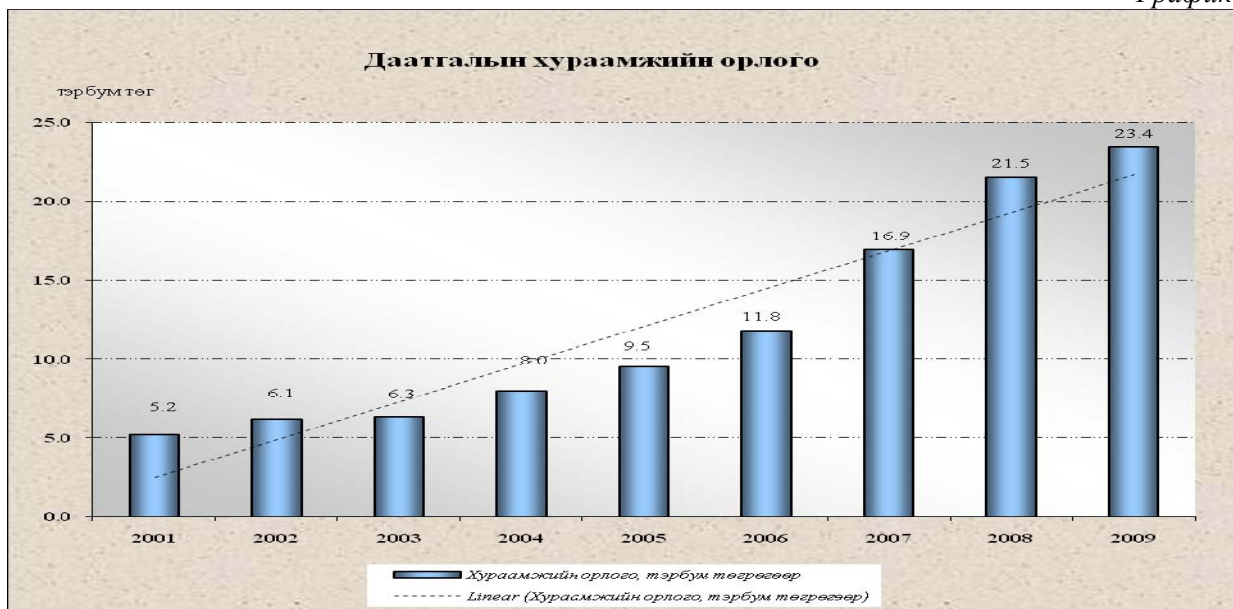
Тайлант хугацаанд даатгалын зах зээл дээр үйл ажиллагаа явуулсан даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчид нийт 25,9 тэрбум төгрөгийн орлого олсон байна. Энэхүү орлогын 98,6 хувийг ердийн даатгалын компаниуд, 1,1 хувийг урт хугацааны даатгалын компани, 0,2 хувийг даатгалын зуучлагч компани, 0,1 хувийг даатгалын хохирол үнэлэгч компаниудын олсон орлого бүрдүүлсэн байна.

Даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн олсон нийт орлогын 90,3 хувь буюу 23,4 тэрбум төгрөг нь даатгалын нийт хураамжийн орлого, үлдэх хувь нь бусад орлого болон даатгалын зуучлагч, хохирол үнэлэгчийн олсон орлого байсан байна. Энэхүү даатгалын нийт хураамжийн орлогын даатгалын үнэлгээ нь 5,9 их наяд төгрөг байсан бөгөөд даатгалын нийт хураамжийн орлогын ерөнхий хандлага нь тасралтгүй өсч байгаа хэдий ч сүүлийн 2 жилд жилийн өсөлтийн хувь хэмжээ буурсан байгааг график-5-аас харж болохоор байна.

Даатгалын компаниуд даатгалын нийт хураамжийн орлогын 25,4 хувийг давхар даатгалд, 0,6 хувийг буцаасан даатгалын хураамжид төлж 17,3 тэрбум төгрөгийн даатгалын цэвэр хураамжийн орлоготой ажилласан байна.

2009 онд олсон даатгалын нийт хураамжийн орлогын 67,1 хувь буюу 15,7 тэрбум төгрөгийг даатгалын төлөөлөгчөөр, 0,6 хувь буюу 130,5 сая төгрөгийг даатгалын зуучлагчаар дамжуулан олсон байна.

График-5

2009 оны даатгалын нийт хураамжийн орлогыг даатгалын хэлбэрээр нарийвчлан харахад 27,6 хувь буюу 6,5 тэрбум төгрөг нь хөрөнгийн даатгалаас, 20,4 хувь буюу 4,8 тэрбум төгрөг нь автотээврийн хэрэгслийн даатгалаас орсон бол урт хугацааны даатгалын эрүүл мэндийн даатгалаар 0,2 хувь буюу 55,4 сая төгрөгийн хураамжийн орлого олсон байна (Хүснэгт-5).

Хүснэгт - 5

Даатгалын хэлбэр	Даатгалын нийт хураамжийн орлого (сая төг)	Эзлэх хувь
1.2. Хөрөнгийн даатгал	6 450.4	27.6
1.3. Автотээврийн хэрэгслийн даатгал	4 771.4	20.4
1.8. Агаарын хөлгийн даатгал	3 082.9	13.2
1.10. Хариуцлагын даатгал	3 078.6	13.2
1.1. Гэнэтийн осол, эмчилгээний зардлын даатгал	2 676.9	11.4
1.9. Автотээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	1 827.7	7.8
1.11. Санхүүгийн даатгал	611.8	2.6
1.5. Барилга угсралтын даатгал	394.7	1.7
1.4. Ачааны даатгал	375.2	1.6
2.1. Хугацаат амьдралын даатгал	59.5	0.3
2.5. Эрүүл мэндийн даатгал	55.4	0.2
1.7. Мал амьтдын даатгал	13.5	0.1
1.6. Газар тариалангийн даатгал	1.3	0.0
2.3. Хуримтлалын даатгал	0.3	0.0
ДҮН	23 399.6	100.0

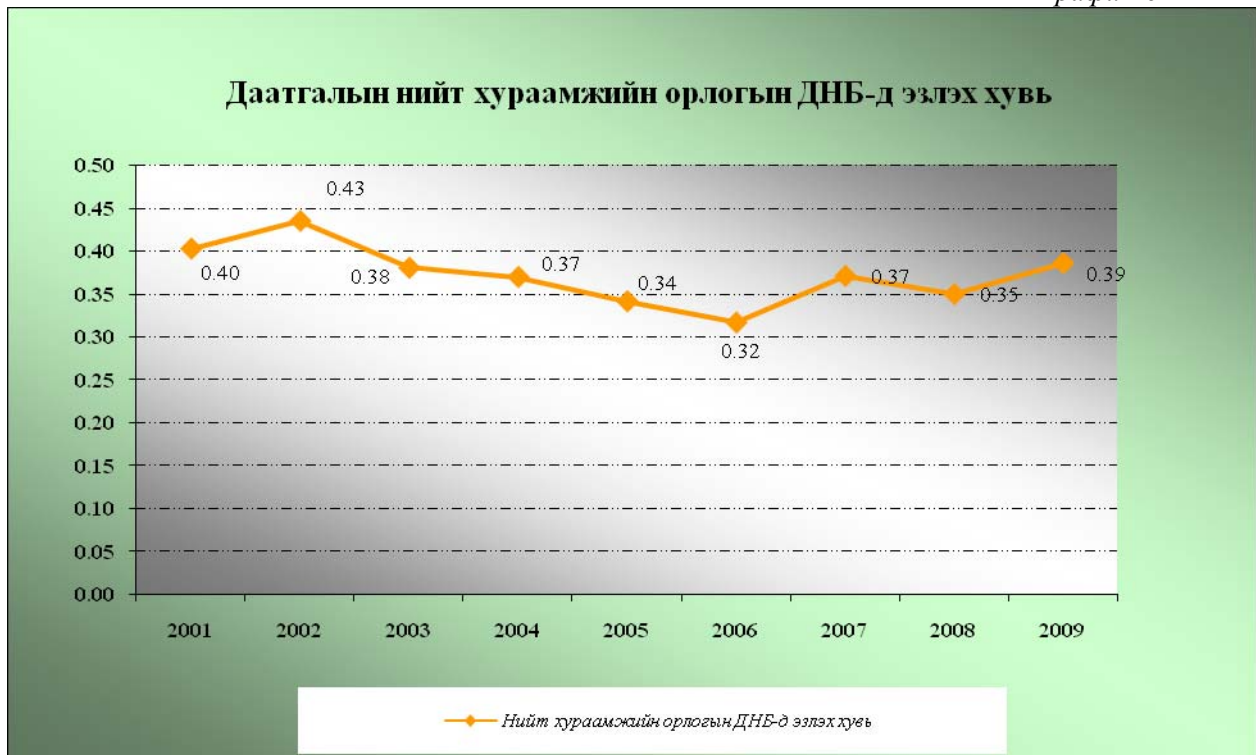
Даатгалын компаниудыг 2009 онд олсон даатгалын хураамжийн орлогын хэмжээгээр жагсаахад нийт хураамжийн орлогын 29,0 хувь буюу 6,8 тэрбум төгрөгийг “Монгол даатгал” ХХК бүрдүүлж тэргүүлсэн бол “Миг даатгал” ХХК нийт хураамжийн орлогын 19,5 хувь буюу 4,6 тэрбум төгрөгийг, “Бодь даатгал” ХХК нийт хураамжийн орлогын 14,6 хувь буюу 3,4 тэрбум төгрөгийг тус тус бүрдүүлснээр нийт даатгалын зах зээлийн 63,1 хувийг эзэлж байна (Хүснэгт-6).

Хүснэгт - 6

№	Даатгалын компанийн нэр	Даатгалын нийт хураамжийн орлого (сая төг)	Эзлэх хувь
1	Монгол даатгал ХХК	6 778.4	29.0
2	Миг даатгал ХХК	4 570.0	19.5
3	Бодь даатгал ХХК	3 418.7	14.6
4	Практикал даатгал ХХК	1 857.2	7.9
5	Прайм женерал даатгал ХХК	1 822.5	7.8
6	Ард даатгал ХХК	1 300.4	5.6
7	Номин даатгал ХХК	1 228.4	5.2
8	Түшиг даатгал ХХК	787.4	3.4
9	Улаанбаатар хотын даатгал ХХК	363.6	1.6
10	Жонон даатгал ХХК	273.7	1.2
11	УБ даатгал ХХК	260.9	1.1
12	Мөнх даатгал ХХК	256.1	1.1
13	Ган зам даатгал ХХК	245.4	1.0
14	Нэйшнл лайф даатгал ХХК	115.3	0.5
15	Юу ай си даатгал ХХК	62.0	0.3
16	Монгол траст холдинг даатгал ХХК	51.8	0.2
17	Соёмбо инк даатгал ХХК	8.0	0.0
18	Гранд ко даатгал ХХК	0.0	0.0
	ДҮН	23 399.8	100.0

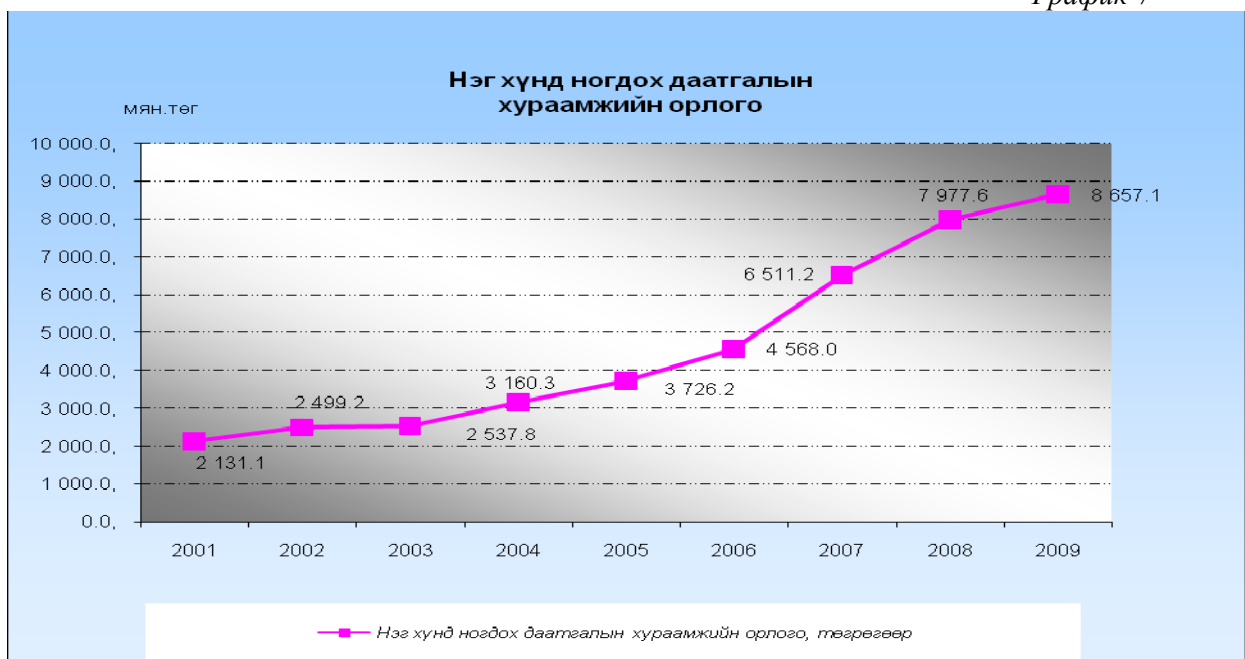
Даатгалын салбарын бүтээсэн нэмэгдэл өртөг нь дотоодын нийт бүтээгдэхүн (ДНБ)-д маш бага хэмжээний хувь эзэлдэг учраас ямар нэг дүгнэлт хийхэд тохиромжгүй юм. Харин даатгалын нийт хураамжийн орлогын хэмжээг ДНБ-тэй харьцуулахад 2001 оноос 2009 оны хооронд 0,32 хувиас 0,43 хувийн хооронд хэлбэлзэж ирсэнийг график-6-гаас харж болохоор байна. Энэхүү хэлбэлзлийн гол шалтгаан нь даатгалын нийт хураамжийн орлого ДНБ-д маш бага хувь эзэлдэг тул Монгол улсын эдийн засгийн өсөлт болон бусад томоохон салбаруудын эдийн засгийн өсөлт, бууралтын нөлөөлөлтэй холбоотой гэж үзэж байна.

График-6

2008 онд нэг хүнд ногдох даатгалын хураамжийн орлого 7977,6 мянган төгрөг байсан бол тайлант онд 8657,1 мянган төгрөг болж 8,5 хувиар өслөө. Нэг хүнд ногдох даатгалын хураамжийн орлого 2005 оноос хойш нилээд хурдацтай өсч байгааг график-7-гоос харж болохоор байна.

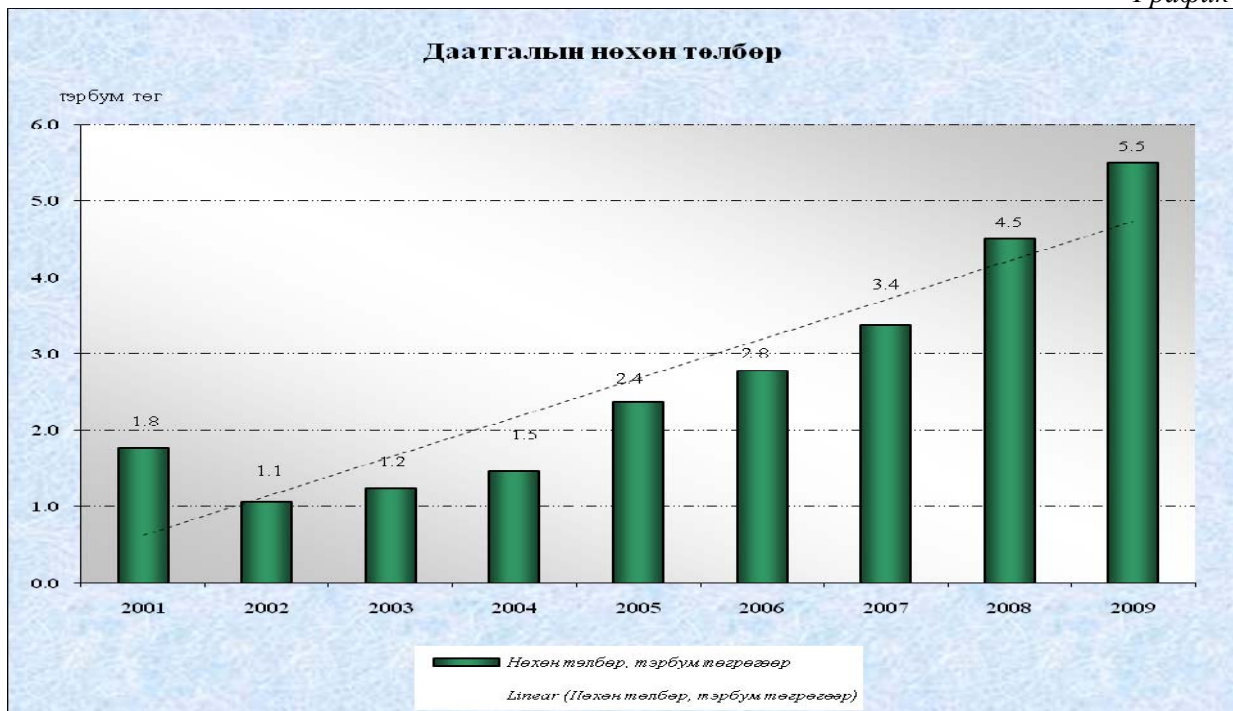
График-7

IV. ДААТГАЛЫН НӨХӨН ТӨЛБӨР

2009 онд даатгалын компаниуд даатгуулагч иргэд, байгууллагуудад нийт 5,5 тэрбум төгрөгийн нөхөн төлбөр олгосон нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 22,2 хувиар буюу 1,0 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна (График-8).

График-8

2009 онд олгосон нөхөн төлбөрийг даатгалын хэлбэр тус бүрээр харьцуулж үзвэл автотээврийн хэрэгслийн даатгал нийт нөхөн төлбөрийн 48,7 хувийг эзэлж байгаа бол үүний дараа хөрөнгийн даатгал 19,4 хувь, автотээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал 11,6 хувийг тус тус эзэлж байна. Харин газар тариалангийн даатгал, мал амьтдын даатгалаар нөхөн төлбөр олгогдоогүй байна (Хүснэгт-7).

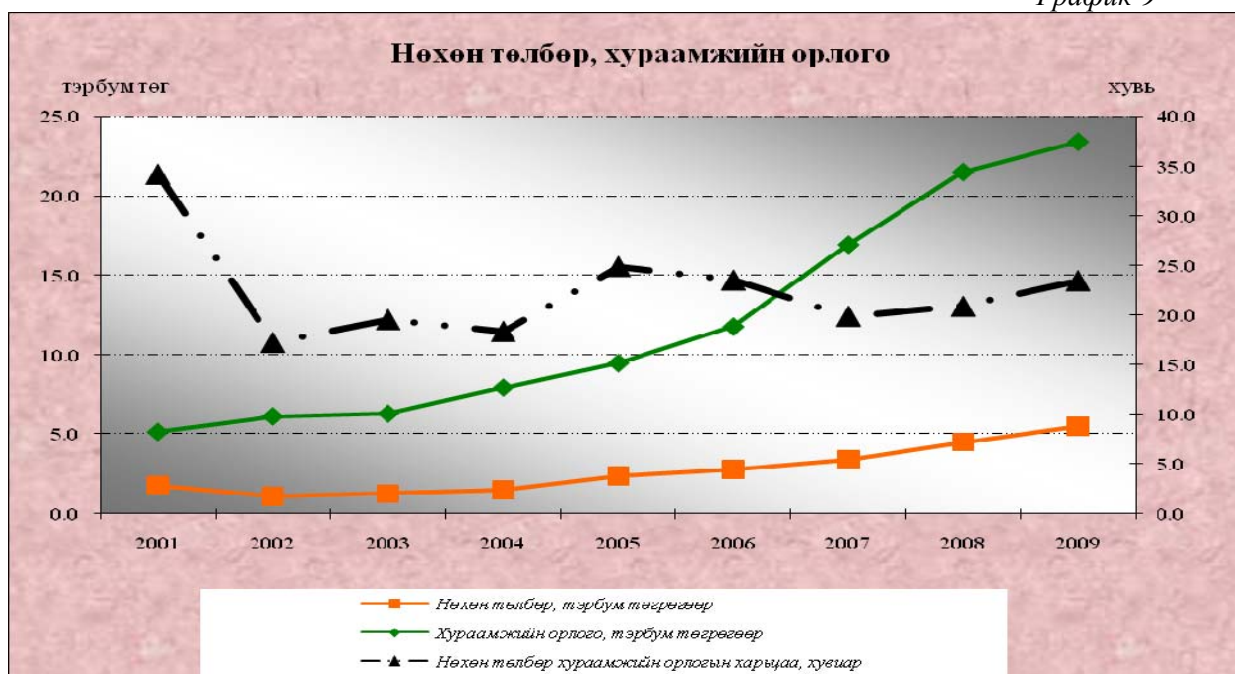
Хүснэгт - 7

Даатгалын хэлбэр	Нийт нөхөн төлбөр (сая төг)	Эзлэх хувь
1.3. Автотээврийн хэрэгслийн даатгал	2 688.1	48.7
1.2. Хөрөнгийн даатгал	1 070.0	19.4
1.9. Автотээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	642.9	11.6
1.1. Гэнэтийн осол, эмчилгээний зардлын даатгал	543.4	9.8
1.11. Санхүүгийн даатгал	330.4	6.0
1.4. Ачааны даатгал	99.6	1.8
1.10. Хариуцлагын даатгал	72.3	1.3
1.8. Агаарын хөлгийн даатгал	52.0	0.9
1.5. Барилга угсралтын даатгал	12.5	0.2

2.1. Хугацаат амьдралын даатгал	11.2	0.2
1.6. Газар тариалангийн даатгал	0.0	0.0
1.7. Мал амьтдын даатгал	0.0	0.0
ДҮН	5 522.4	100.0

Даатгалын хураамжийн орлого болон олгосон нөхөн төлбөрийн хэмжээг сүүлийн 9 жилийн байдлаар хооронд нь зэрэгцүүлэхэд 2001-ээс 2002 онд хураамжийн орлого бага зэрэг өссөн дүнтэй байхад нөхөн төлбөр буурч байсан бол 2003 оноос хойш олгосон нөхөн төлбөрийн хэмжээ хураамжийн орлогыг даган өсөх болсон байна. Ингэхдээ олгосон нөхөн төлбөрийн өсөлтийн хурдац хураамжийн орлогын жилийн өсөлтийн хурдацаас нилээд доогуур байсан учраас 2009 он гэхэд хураамжийн орлого, олгосон нөхөн төлбөр хоорондын зөрүү нилээд нэмэгдэж ирснийг график-9-өөс харж болохоор байна.

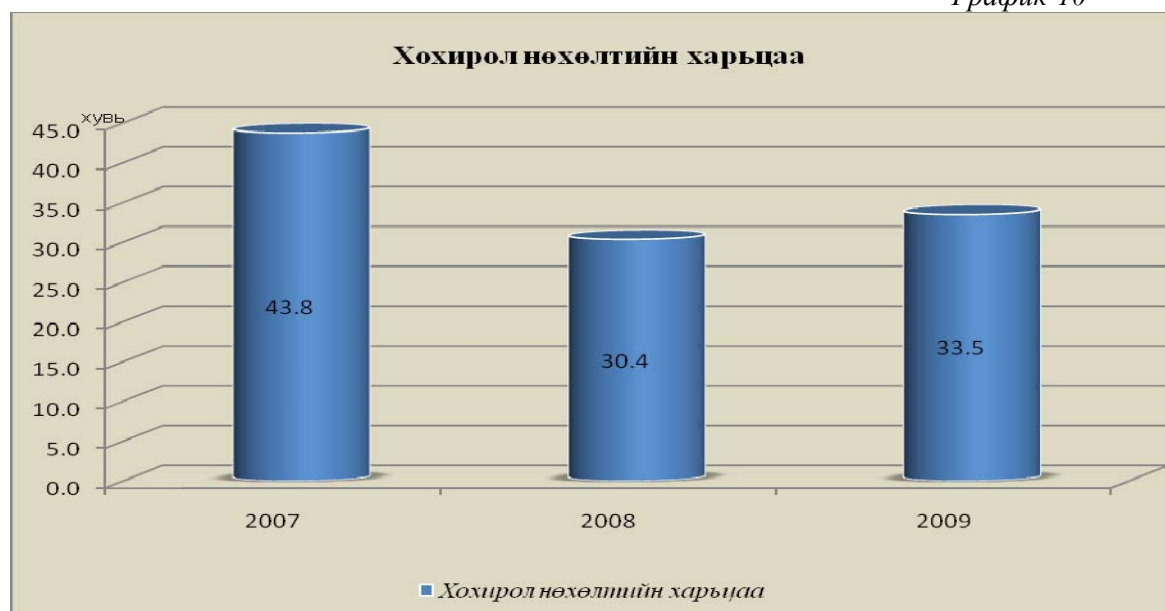
График-9

V. ДААТГАЛЫН ХОХИРОЛ НӨХӨЛТИЙН ТҮВШИН

2009 онд даатгалын хохирол нөхөлтийн харьцаа 33,5 хувьд хүрч өмнөх 2008 оныхоос 3,1 пунктээр өссөн боловч 2007 оны түвшинээс 10,3 пунктээр доогуур байна (График-10).

График-10

Даатгалын зах зээл дээр үйл ажиллагаа явуулж буй компаниудыг даатгалын хохирол нөхөлтийн түвшингээр харьцуулахад 2009 оны байдлаар “Номин даатгал” ХХК хамгийн өндөр буюу 46,4 хувь, “Монгол траст холдинг даатгал” ХХК хамгийн бага буюу 1,8 хувьтай байна (Хүснэгт-8). Харин 2009 оны сүүлээр шинээр байгуулагдсан даатгалын компаниудын хувьд нөхөн төлбөр олгоогүй байна.

Хүснэгт - 8

Даатгалын хохирол нөхөлтийн түвшин

№	Даатгалын компаниудын нэрс	Хохирол нөхөлтийн түвшин, хувиар		Өсөлт/бууралт, пунктээр
		2008 он	2009 он	
1	Номин даатгал ХХК	52.5	46.4	-6,1
2	Түшиг даатгал ХХК	27.5	42.7	15,2
3	Ард даатгал ХХК	39.5	39.3	-0,2
4	Монгол даатгал ХХК	35.5	37.3	1,8
5	Бодь даатгал ХХК	27.5	34.9	7,4
6	Улаанбаатар хотын даатгал ХХК	21.8	28.1	6,3

7	Мөнх даатгал ХХК	0.1	27.4	27,3
8	Прайм женерал даатгал ХХК	16.9	25.5	8,6
9	Жонон даатгал ХХК	25.8	23.7	-2,1
10	Миг даатгал ХХК	33.7	22.6	-11,1
11	Практикал даатгал ХХК	15.4	21.7	6,3
12	УБ даатгал ХХК	11.7	19.3	7,6
13	Нэйшнл лайф даатгал ХХК		16.4	16,4
14	Ган зам даатгал ХХК	10.8	12.9	2,1
15	Монгол траст холдинг даатгал ХХК	12.6	1.8	-10,8
16	Соёмбо инк даатгал ХХК		0.0	
17	Юу ай си даатгал ХХК		0.0	
18	Гранд ко даатгал ХХК		0.0	
	ДҮН	30.4	33.5	3,1

Даатгалын компаниудын 2009 онд олгосон хохирол нөхөлтийн түвшинг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад “Номин даатгал”, “Ард даатгал”, “Жонон даатгал”, “Миг даатгал”, “Монгол траст холдинг даатгал” ХХК-иудын хохирол нөхөлтийн түвшин буурч, бусад компаниудынх өссөн байна.

2008 онд 27,5 хувийн хохирол нөхөлтийн харьцаатай байсан “Түшиг даатгал” ХХК-ийн энэхүү үзүүлэлт 2009 онд 42,7 хувь болсон нь “автотээврийн хэрэгслийн даатгал”-ын нөхөн төлбөр 90,0 хувиар буюу 102,8 сая төгрөгөөр өссөнтэй холбоотой байна.

VI. АШИГТ АЖИЛЛАГАА

Даатгалын салбарын хэмжээгээр 2009 онд даатгалын компаниуд нийт 2,4 тэрбум төгрөгийн тайлант үеийн цэвэр ашигтай ажилласан нь өмнөх онтой харьцуулахад 3 дахин буюу 1,8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. 2008 онд “Монгол даатгал” ХХК, “Нийслэл даатгал” ХХК, “Нэйшнл лайф даатгал” ХХК-иуд тайлант үеийн цэвэр алдагдалтай ажиллаж байсан бол тайлант онд “Соёмбо инк даатгал” ХХК (13,1 сая төгрөг), “Юу ай си даатгал” ХХК (2,4 сая төгрөг), “Нэйшнл лайф даатгал” ХХК (114,9 сая төгрөг) тус тус алдагдалтай ажилласан байна.

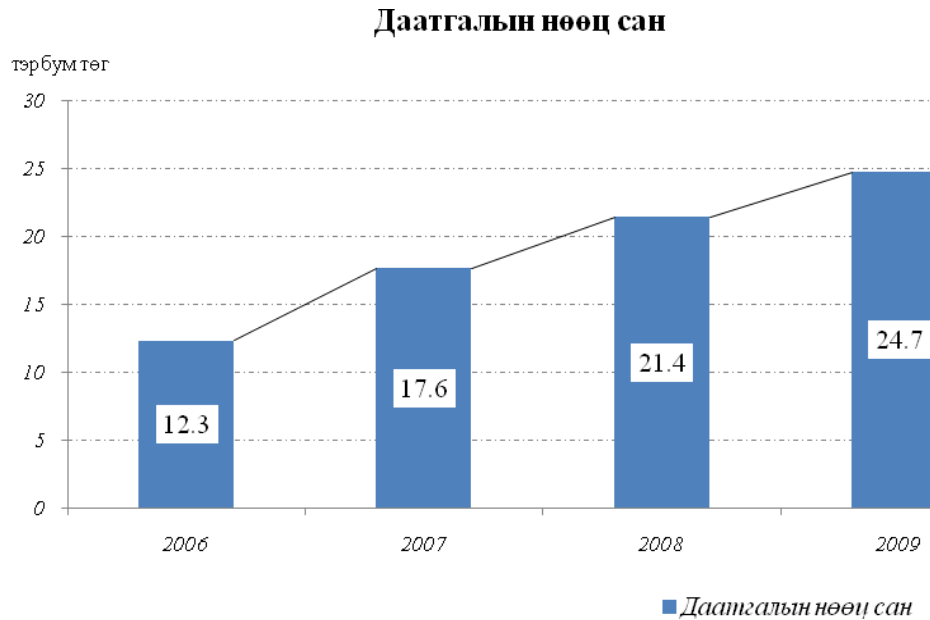
2009 онд даатгалын зах зээл дээр үйл ажиллагаа явуулсан даатгалын байгууллагуудыг тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдлаар)-аар нь жагсаахад “Прайм женерал даатгал” ХХК 334,0 сая төгрөгийн ашигтай ажилласнаар нийт зах зээл дээрх ашигийн 14,1 хувийг олсон байна (Хүснэгт-9).

Даатгалын компанийн 2009 оны цэвэр ашиг (алдагдал)

№	Даатгалын компаниудын нэрс	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)/сая төг/	Эзлэх хувь
1	Прайм женерал даатгал ХХК	334.0	14.1
2	Бодь даатгал ХХК	328.3	13.8
3	Практикал даатгал ХХК	310.2	13.1
4	Номин даатгал ХХК	273.6	11.5
5	Миг даатгал ХХК	263.8	11.1
6	Монгол даатгал ХХК	247.0	10.4
7	Улаанбаатар хотын даатгал ХХК	215.6	9.1
8	Ган зам даатгал ХХК	149.7	6.3
9	Ард даатгал ХХК	136.7	5.8
10	Түшиг даатгал ХХК	78.1	3.3
11	Жонон даатгал ХХК	50.1	2.1
12	Монгол траст холдинг даатгал ХХК	46.4	2.0
13	УБ даатгал ХХК	36.9	1.6
14	Мөнх даатгал ХХК	14.4	0.6
15	Гранд ко даатгал ХХК	0.0	0.0
16	Юу ай си даатгал ХХК	- 2.4	- 0.1
17	Соёмбо инк даатгал ХХК	- 13.1	- 0.6
18	Нэйшнл лайф даатгал ХХК	- 98.8	- 4.2
	НИЙТ ДҮН	2 370.5	100.0

VII. ДААТГАЛЫН НӨӨЦ САН

Даатгалын нөөц сангийн үлдэгдлийг сүүлийн 4 жилийн байдлаар зэрэгцүүлж үзэхэд тогтвортой өсч байсан дүр зураг харагдаж байна (График-11). 2009 онд даатгалын нөөц сангийн хэмжээ 24,7 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеийнхээс 15,4 хувиар буюу 3,3 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна.

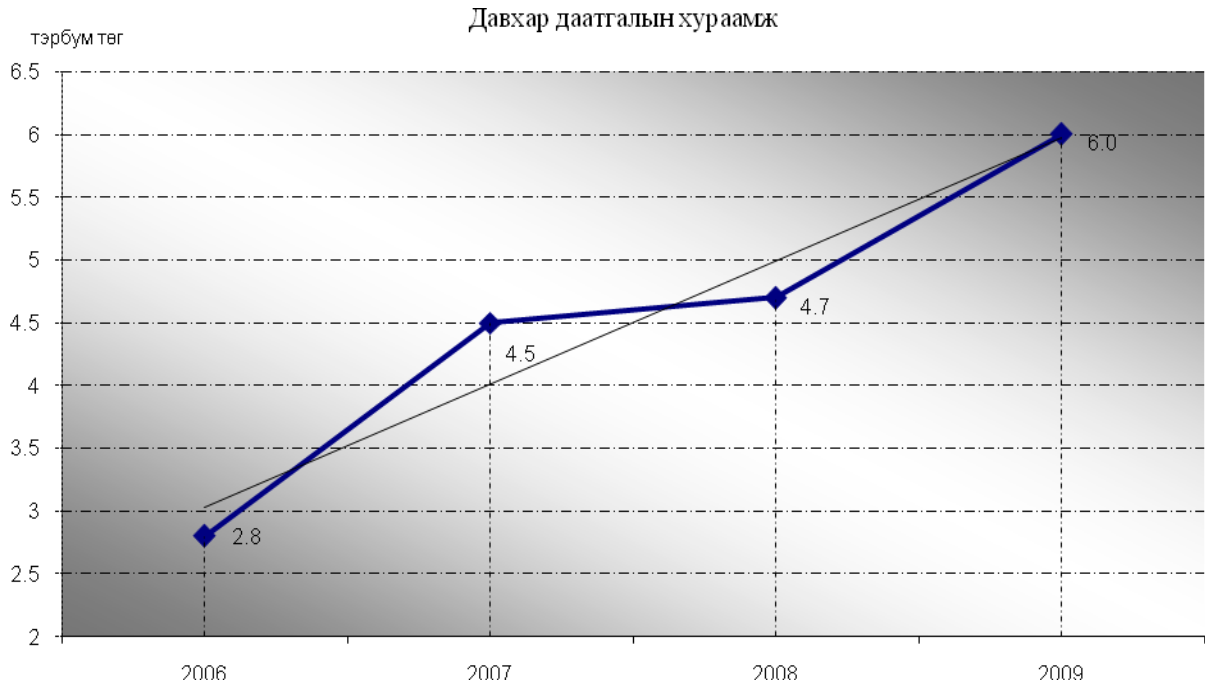

Даатгалын нөөц сангийн 66,4 хувийг учирч болзошгүй хохирлын нөөц сан, 33,6 хувийг орлогод тооцоогүй хураамжийн нөөц сан, 0,2 хувийг нэхэмжилсэн хохирлын нөөц сан тус тус эзэлж байна.

VIII. ДАВХАР ДААТГАЛ

2009 онд “Ард даатгал” ХХК, “Бодь даатгал” ХХК, “Миг даатгал” ХХК, “Монгол даатгал” ХХК, “Номин даатгал” ХХК, “Прайм женерал даатгал” ХХК, “Практикал даатгал” ХХК, “Нэйшнл лайф даатгал” ХХК-иуд даатгалын эрсдэлээ давхар даатгаж нийт 6,0 тэрбум төгрөгийн давхар даатгалын хураамжийг төлсөн байна. Тайлант онд төлсөн давхар даатгалын хураамжийн хэмжээг өмнөх 2008 оныхтой харьцуулахад 28,0 хувиар буюу 1,3 тэрбум төгрөгөөр өссөн дүнтэй гарсан бол 2006 оныхтой харьцуулахад 2,1 дахин өссөн байна (График-12).

График-12

2009 онд төлсөн давхар даатгалын нийт хураамжийн 48,3 хувь буюу 2,9 тэрбум төгрөг нь “агаарын хөлгийн даатгал”, 25,0 хувь буюу 1,5 тэрбум төгрөг нь “хариуцлагын даатгал”, 16,7 хувь нь “хөрөнгийн даатгал”-ын давхар даатгалд төлсөн хураамжаас тус тус бүрдэж байна (График-13).

График-13

IX. ДААТГУУЛАГЧДЫН ТОО

2009 онд даатгалд нийт 341738 даатгуулагч даатгуулсны 93,2 хувь нь хувь хүн, үлдэх 6,8 хувь нь хуулийн этгээд байсан байна. Нийт даатгуулсан хувь хүн, хуулийн этгээдүүдийн 20,0 хувь буюу 68,3 мянган даатгуулагчдыг “УБ даатгал” ХХК, 18,6 хувь буюу 63,7 мянган даатгуулагчдыг “Монгол даатгал” ХХК тус тус даатгасан байна. Даатгалын салбарын хэмжээгээр нийт даатгуулагчдын 63,3 хувийг 4 даатгалын компани даатгасан дүн харагдаж байна (Хүснэгт-10).

Хүснэгт - 10

№	Даатгалын компанийн нэр	Даатгуулагчийн тоо			
		хувь хүн	хуулийн этгээд	дүн	эзлэх хувь
1	УБ даатгал ХХК	68 138	164	68 302	20.0
2	Монгол даатгал ХХК	57 298	6 395	63 693	18.6
3	Миг даатгал ХХК	45 290	176	45 466	13.3
4	Номин даатгал ХХК	24 399	14 467	38 866	11.4
5	Улаанбаатар хотын даатгал ХХК	26 284	23	26 307	7.7
6	Бодь даатгал ХХК	23 781	233	24 014	7.0
7	Ард даатгал ХХК	16 746	216	16 962	5.0
8	Түшиг даатгал ХХК	13 804	479	14 283	4.2
9	Мөнх даатгал ХХК	13 938	5	13 943	4.1
10	Прайм женерал даатгал ХХК	11 465	661	12 126	3.5
11	Практикал даатгал ХХК	11 153	206	11 359	3.3
12	Ган зам даатгал ХХК	6 293	24	6 317	1.8
13	Нэйшнл лайф даатгал ХХК	66	16	82	0.0
14	Жонон даатгал ХХК	0	11	11	0.0
15	Монгол траст холдинг даатгал ХХК	2	3	5	0.0
16	Соёмбо инк даатгал ХХК	0	1	1	0.0
17	Юу ай си даатгал ХХК	0	1	1	0.0
18	Гранд ко даатгал ХХК	0	0	0	0.0
	ДҮН	318 657	23 081	341 738	100.0

2009 онд нийт 16787 даатгуулагч даатгалын нөхөн төлбөр авсан нь даатгалд хамрагдсан нийт даатгуулагчдын 5,0 хувийг эзэлж байна.

Х. ДҮГНЭЛТ

Даатгалын салбарын 2009 оны нэгдсэн үзүүлэлтүүдийг өмнөх жилүүдийн үзүүлэлтүүдтэй харьцуулж үзэхэд даатгалын зах зээлийн тэлэлт явагдаж байгааг харж болохоор байна. Тухайлбал, даатгалын зах зээл дээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн тоог 2007 оныхтой харьцуулахад 2,3 дахин, 2006 онтой харьцуулахад нийт хөрөнгийн хэмжээ 2,0 дахин, даатгалын нийт хураамжийн орлого 2,0 дахин, давхар даатгалын хураамжийн хэмжээ 2,1 дахин тус тус өссөн, тайлант үеийн цэвэр ашиг 2008 оныхтой харьцуулахад 3,0 дахин нэмэгдсэн дүнтэй байна.

Гэхдээ даатгалын нийт хураамжийн орлогыг өмнөх оныхтой харьцуулахад жилийн өсөлтийн хурдац удааширсан нь дэлхийн эдийн засаг, тэр дундаа санхүүгийн сектор хүндрэлд орж, энэ нь Монгол улсын эдийн засагт 2008 оны сүүлч 2009 оны эхэн үеэс мэдрэгдэж эхэлсний нөлөөлөл гэж тайлбарлаж болохоор байна.

Дотоодын даатгалын салбар нь олон улсын даатгалын зах зээлийн жишигт хүрэхийн тулд эрчимтэй хөгжиж эхэлж байгаа салбарын хувьд цаашид ч тэлэлт үргэлжлэн явагдах хандлага ажиглагдаж байна.

Боловсруулсан:	Даатгалын газрын хянан шалгагч	Б.Оюунтуяа
Хянасан:	Даатгалын газрын орлогч дарга	П.Цэрэндэжид
Танилцсан:	Даатгалын газрын дарга	С.Ганболд